

Прво место

Категорија: од V до VIII одделение (песна)

В село

Кај баба ми во село
Вкусна храна има, и во лето и во зима
Но и работа сака
Нема одмор ни во делник ни во празник.
Здрава храна секој сака но нема ништо без мака.
Од рана пролет,
Штом сончко зрак ќе пружи
Дедо и баба по цел ден со полето се дружат
На внучињата вкусна трпеза да им пружат
Де дедо ќе сее жито
Де дедо ќе сади компири млади
Де баба бавчата ќе ја копа, праши
Ќе ја полева со вода чиста бистра
Од бунарот стар неколку века.
Сака баба храна чиста
Без хемикалии и ѓубрива разни
Често вели:
Од арското ѓубре подобро нема
Од памтивек останало
Коприви да вари
Со нив против штетниците да се бори
Подобри приноси да створи.
А мевце кој од бабиното пиленце ќе касне
Ви велама јас брзо ќе порасне
Нема концентрати, нема хормони за растење
И што ли уште не
По цела ден кокошките бели
по двор се шеткаат

И во земја нешто чепкаат.
Прасенца бели баба чува
А и овчички има
Од волната чиста бела
Чорапи плете зима цела.
Таму в село воздух чист
Таму чиниш природата
Сета убост ја истурила
Зелени се ливадите
Зелени се полјанките
Со рујно цвеќе послани.
Ката утро, во утринската роса
Кравата Милка лицето го мие
Сочна чиста, зелена, трева пасе
Главата не ја крева
Но полека без врева
На ред се чека за нејзиното млеко.
Од белото млекце сиренце, урда се прави
Баба нив во пита ги става внучињата ги гости
на село никој не пости.
Јаболка, сливи, праски, круши
За вљубените до уши
Се што ќе посакаш ќе најдеш
Па дури и мајчина душичка, нане и камилица
Можеш да набереш за милина.

Исидора Димитриевска VII-в одд.
ОУ “Христијан Карпош” – Куманово

Земјоделство

Треба да ја обработуваме земјата
на природен начин,
за од тоа што се добива од неа
да се прави здрав и вкусен зачин.

Традиционалното земјоделство
треба да го негуваме,
со вештачки ѓубрива
земјата да не ја загадуваме.

Органска храна
да произведуваме,
за светска слава
да достигнуваме.

Овошни, зеленчукови
и култури житни,
земјата ги раѓа
и за нас тие се битни.

Сите овие работи
треба да ги применуваме и знаеме,
за од јадење на неорганиска храна
да не се каеме.

Стефан Божиновски
ОУ „Александар Турунцев“ - с.Кукуречани

Прво место

Категорија: од I до IV одделение

Крава

В зори од зад ридот
сонцето штом се појави,
мууу, мууу, кравата
од шталата гласно се јави.

На полјанката таа појде,
со задоволство сочни
билки и тревки си пасе,
со млеко вимето го полни.

Треба за два-три часа
дома, за појадок да стаса,
децата млеко топло
да пијат во чиста чаша.

Децата весело млекото го пијат
и се сладат,
а кравата, мууу, мууу,
од дворот поздрав им праќа.

Марина Стојанова IV-а одд.
ООУ „Св. Кирил и Методиј“ - Велес

Прво место

Категорија: средно училиште (I-IV клас) – песна

Заштити ја природата- зачувај го традиционалното земјоделство

Се прашуваме како луѓето пред нас,
работеле по полињата жешки,
се прашуваме и како ги изрдживале
тие нивни денови тешки.
Но зарем да ги забравиме треба
оние што живот здрав ни дале,
а нема ли да се запрашаме како тоа го правеле?

На жешкото сонце со мотика во рака,
по лутата, испечена земја, жешка,
копале снажно предците наши,
но знам, нивната пот вредела повеќе,
отколку работата нивна тешка.

Природен плод се гаело тогаш
и секое ново зреење било радост цела.
Со големо исчекување, со љубов врела
се градел живот здрав.

А ден по ден го уништуваме ние
она што традиција низ векови било.
Земјоделството е вештачко сега,
ден по ден го уништуваме цело.

Хемикалии се сеат по полиња рамни,
секој плод е вештачки зреан,
истата сласт ја немаат веќе
и квалитетот го забравиле сега.

Секој се стреми кон поголемо количество,
но каде ја загубиле нивната свест?
Зарем не гледаат дека животот им се крати
со она што ја замениле традицијата денес.

Сетете се на здравиот живот кога сме биле мали
нека еколошката свест ви биде единствен пример сега.
Заборавете веќе на новото што е штетно за нас,
затоа што нечиј живот зависи од вас.

Маја Јосифоска IV -1 клас
СОУ “Св. Наум Охридски” – Македонски Брод

Прво место

Категорија: од V до VIII одделение (есеј)

Заштита ја природата- зачувај го традиционалното земјоделство

Основна карактеристика на современиот начин на живеењето е забрзувањето. “Аристотел и Галилеј спореле околу тоа, дали мирувањето или движењето е суштествено за материјата. А човекот е материјално битие. И светот во кој живееме денес е материјален. Галилеј победи не само научно, туку и во поимањето на смислата на животот”. Долгите редици на смирено исчекување со задолжителната книга под мошка, човештвото дефинитивно ги замени со постојан недостиг од време. Постојано се ита некаде: по работа, по пари, по предмети?! На обичниот човек се повеќе му недостасува време за своите блиски, за пријателите, за љубов... Обновувањето на работната човечка сила се обавува преку исхраната и одморот. Одморот е хиперактивен. Со вокмен-слушалки во ушите, со постојано притискање на копчетињата од далечинскиот управувач на телевизорот, со компјутерското глумче во рацете. **Инстант храната и готовите јадења се повеќе го заменуваат некогашниот задолжителен семеен ручек, што го одржува семејството заедно. Човекот полека, но, сигурно се роботизира.**

Единствена одбрана од таквите механички форми и облици на живот, кои што човечките суштества ги претвараат во униформен, безличен материјален облик на постоење, е одржувањето на врските со природата. А врската со природата човек ја одржува преку земјоделското производство. И тоа не она производство кое се потпира на препораките на големите хемиски индустрии за производство на ѓубрива, препарати за заштита на рестенијата, употреба на генетски модифицирани семиња, а се во функција на профитот. Како резултат на сето ова се појавуваат неизлечиви вируси и болести, од типот на “лудите крави” и “птичиот грип”. Да се само тие...?! Ненаметливо, скромно, тивко почна да се шири размислата дека природното земјоделско производство на здрава храна, наречено уште и органско производство е спасот за современиот човек. Сѝ почесто се зборува за тоа. А има и зошто. Пред се, затоа што и двете најприродни работи во животот, репродукцијата и храната се сериозно заменети со вештачки функционални облици. Синтетика, медикаменти, пластика... **Меѓутоа, малку кој знае нешто повеќе што е тоа органско производство, здрава храна и воопшто за новата надеж, преку исхраната да се задржат вредностите на нормалното човечко живеење.**

Органското земјоделско производство во основа, ги користи искуствата од минатото, како препорака за нова иднина. Тоа подразбира таков начин на организација на производствени активности, кои што дефинираат еден нов произволен процес. Значи, не се работи за еден или повеќе специфични видови органски производи, туку за еден

долгорочен процес на организација на производството. Тој нов процес на земјоделско производство во себе опфаќа усогласени земјоделски, научни, социјални и економски компоненти. Основна цел на органското производство е зачувувањето на животната средина, биолошка рамнотежа и биолошка разновидност на македонската природа. За да се реализира целта, се применуваат агротехнички, механички и биолошки методи, кои само по себе ја исклучуваат примената на синтетички материјали. Во најголем дел се забранува употребата на пестициди, инсектициди, хербициди и вештачки ѓубрива. Органското земјоделско производство забранува употреба на хормони и користење на генетски модифицирани организми.

Функцијата на вака организираното производство е да произведе здрава храна. Притоа, човек да биде во постојан контакт со природата, да се стреми да ја облагороди животната средина, без претензии човечкото влијание да ги нарушти проридните законитости. Таков произведен циклус во кој што и самиот човек е дел од биолошката рамнотежа во природата, обезбедува затворен круг на користење на органските отпадоци, а со тоа се штити животната средина. Секое производство почива врз одредени принципи, вклучително и органското. Исхраната на почвата, а не на растенијата, како и искористувањето на природни механизми е примарно за производителите на здрава храна. Забраната за изградба на индустриски капацитети во зоните на органското производство, е исто така важна закономерност. Враќањето кон автохтоните отпорни сорти, го афирмира традиционалниот начин на обработка на земјоделските површини, што овозможува природно одржување на квалитетните својства на земјата.

Органското производство овозможува одржување на биолошката рамнотежа во природата со најмала потрошувачка на енергија. Секое производство на синтетички препарати, независно дали се работи за вештачки ѓубрива или хемиски заштитни средства, подразбира огромна потрошувачка на надворешните видови на енергија, а објектите за производство, пренос и отпадоците ја загадуваат животната средина. При организација на органско производство се обезбедува затворен круг на користење на енергијата. Фармерско одгледување на крупен добиток покрај основниот производ млекото, како нуз продукт го дава и арското ѓубре/ тоа ѓубре се фрла на почвата, азотот од ѓубрето се врзува со земјата, преку земјата се раѓа нов производ – пченка, која што се користи како основна исхрана на добитокот, при што се добива повторно млеко, ѓубре... и затворениот круг на користење на енергија е природен перпетум мобиле.

Она што претставува предност за нашата држава и основна претпоставка за органски начин на производство, е незагаденоста на македонската почва. Ние немаме проблем со нуклеарен отпад, немаме големи хемиски депонии. Република Македонија има најголем проблем со отпадоци во вид на пластични кесиња и сличен пластичен отпад. Но, тоа е детска болест во споредба со огромната загаденост на почвата на високо развиените земји. Македонските земјоделски производители потпрени врз

традиционалните начини на обработување на земјоделските површини, успеале да избегнат загадување на обработливите почви. Факт е дека имаме квалитетно и природно земјоделско производство, без и да знаеме што е тоа органско производство. До кога ќе биде така зависи од нас самите. Потребата од консумирање на здрава храна се поттикнува само преку подигање на свеста на потрошувачите за нејзината важност по здравјето на луѓето. Враќајќи се кон минатото, со помош на традицијата и новите агротехнички форми на знаење, да направиме голем цивилизациски исчекор напред. Без брзање. Времето навистина е пари. Ама не е се во парите...

VIII-7 .

“

” _

Прво место

Категорија: проза за возрасни и есеј

,

Сонце, вода, воздух, основни фактори за живот, од дамнина па се до ден денес. Човекот, растенијата, животните се само неколку од алките на синџирот создаден од мајката природа. Таа нам ни дарила живот, а дали ние и возвраќаме со иста толкава мера? Да, и враќаме но со дупла мера, во негативна смисла. Секојдневно гледаме морничави и лоши слики во природата. Резултат на самите нас. Ние сме тие луѓето кои тие треба да управуваме со природата, не на суров туку на добар начин. Но некаде по пат сме го загубиле доброто во нас и до нас останала само лошата страна. Векот во кој живееме испреплетен со токсични, хемиски препарати, загадени реки и мориња, надополнет со глобални затоплувања, не е нинајмалку лесен и едноставен. Уште потешко е да би останале неизбежливи и анонимни сите болни, стари и млади луѓе. Сигурно многупати, секој од нас барем по еднаш се запрашал од кога вака. До кога безмилосните пламени јазици, последица на човечкиот разум, ќе ги пустошат зелените дрвја и пасишта, белите дробови на природата.

Буквално секој од нас сака да ужива во глетка на раскош и убавина што занесува. Да се храни вкусно, безбедно и што е најважно здраво. Органската храна повеќе не е мода, туку потреба. Домати, пиперки, сливи, јаболки и дуњи се само еден мал дел од македонската, традиционална храна, без никаква маана. Но последните неколку години сме сведоци што човекот прави за по профитабилна и поголема заработувачка. Ако некогаш, во времето на нашите прадедовци и прабаби, некои градинарски плодови созреваа за неколку недели и месеци, повеќе не е така. Човекот како со волшебно стапче да смени се, па дури и нормите и правилата на природата. Сите градинарски, индустриски, овошни или уште кои ли не други растителни култури, човекот ги третира со најразлични хемиски супстанции. Иако свесен за последиците од овие хемиски препарати постојано ги употребува. Заслепен од магијата на парите, кои ги добива од богатиот род, своето, а и здравјето на останатите го остава некаде на крај. Зошто ни се пари, ако немаме живот. Живот на кој ќе му се радуваме со нашите најблиски. Наместо на посевите ра расфрламе вештачко, хемиско ѓубриво треба обработливите земјоделски површини да ги потхрануваме со арко ѓубриво. Пестицидите и инсектицидите, кои буквално ги има во секој агол околу нас, да ги замениме со домашни препарати за заштита и прихрана на растенијата. Треба да ја негуваме традицијата. Да произведуваме храна која ќе биде богата со витамини, а не со инсектициди и хемикалии смртоносни за секој од нас. Со еден збор, да ги следиме современите и добри начини за производство на природна храна, или со други зборови органска храна. Да ја преоткриеме ризницата на македонската

традиција. Да создадеме вистински вредности за идните поколенија. Земјоделство по мерка на природата, храна по мерка на човекот. Да создадеме визија за промовирање на високи, човечки вредности и арго еколошки сваќања. Бегство од градскиот метеж и монотоното секојдневие, излез е планината. Изворот нека биде горската идила, во боровата, букова и дабова шума. Сосема назабележливо ќе го почувствуваме животот, иднината, воздухот што го предизвикува птичјиот глас. Испреплетен со жуборот и веселата песна на реката. Овие убавини ќе ве доведат токму пред вратата на една беспрекорна, ненадминлива и само еднаш почувствувана и вечно врежана, прекрасна, незаборавна еуфорија. Со првиот чекор надвор од вашето возило ја вкусувате сласта на горската, ледена вода. Измешана со вкусот на горскиот, атмосферски воздух. И во миговите кои ќе си ги посветите себе си уживајте во мирот и тишината на околината, преплетена со раскошот на природата и убавината.

Зачувај ја природата. Направи го вистинскиот избор. Природата не била себична, те создала тебе по своите природни закони. Секој има право на здрав живот. Овозможи среќна иднина и на оние по тебе. Застани против загадувањето на природата. Дај се од себе, од тебе зависи во каква околина ќе живееш. Внимавајте, бидејќи немаме резервна планета. Имаме само една, но сепак доволно вредна.

Димитар Бабал'ков

Пехчево

